



Joanna Madalińska-Michalak

Dolnośląska diagnoza efektów działania systemu edukacji formalnej

Wprowadzenie i analiza danych

Raport przedstawia kompleksową analizę sytuacji edukacyjnej w województwie dolnośląskim, charakteryzującym się dynamicznym rozwojem gospodarczym, szczególnie w obszarze nowoczesnych technologii oraz przemysłu.

Strategiczne położenie regionu, w połączeniu z dobrze rozwiniętą infrastrukturą transportową, wzmacnia jego konkurencyjność zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. Jednocześnie województwo mierzy się z istotnymi wyzwaniami, takimi jak nierówności społeczno-ekonomiczne oraz zmieniająca się struktura demograficzna, które wywierają bezpośredni wpływ na funkcjonowanie i efektywność systemu edukacyjnego.

Przedstawiona w raporcie analiza danych koncentruje się na kilku kluczowych aspektach. Po pierwsze, dokonano oceny sytuacji demograficznej w kontekście wyzwań edukacyjnych, uwzględniając takie czynniki, jak zmiany liczby ludności, struktura wiekowa, saldo migracji oraz procesy suburbanizacyjne. Drugim istotnym zagadnieniem jest analiza infrastruktury edukacyjnej, obejmująca liczbę i dostępność placówek edukacyjnych na różnych poziomach kształcenia. W badaniu uwzględniono zarówno przedszkola, szkoły podstawowe, jak i szkoły ponadpodstawowe, analizując ich rozmieszczenie względem liczby mieszkańców oraz liczby uczniów. Szczególną uwagę poświęcono obszarom wiejskim i peryferyjnym. Raport obejmuje również szczegółową analizę zasobów kadrowych, koncentrując się na liczbie nauczycieli oraz ich dostępności w poszczególnych powiatach. Kolejnym elementem analizy jest ocena wyników egzaminów zewnętrznych, w tym egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego oraz przedstawienie losów absolwentów dolnośląskich szkół ponadpodstawowych. Wyniki egzaminów są istotnym wskaźnikiem jakości edukacji i efektywności systemu nauczania, a ich zróżnicowanie na poziomie powiatów pozwala na identyfikację obszarów wymagających szczególnego wsparcia.

Raport opiera się na danych statystycznych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS, bazy Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz dostępnych prognoz demograficznych. Analizy obejmują okres od 1995 roku, co umożliwia identyfikację długoterminowych trendów i ich wpływu na edukację. Wykorzystano metody badań ilościowych, w tym analizę korelacji Pearsona, aby wskazać zależności między różnymi aspektami systemu edukacyjnego i demografii regionu.





Podsumowanie wyników badania

Przeprowadzona analiza sytuacji edukacyjnej województwa dolnośląskiego w kontekście demograficznym, infrastrukturalnym oraz jakościowym wskazuje na wielowymiarowe wyzwania, z którymi mierzy się regionalny system oświaty. Wyniki badań potwierdzają znaczące zróżnicowanie przestrzenne zarówno w zakresie dostępności placówek edukacyjnych, jak i poziomu osiągnięć uczniów, co ma bezpośrednie przełożenie na efektywność funkcjonowania systemu edukacyjnego w poszczególnych powiatach.

Uwarunkowania demograficzne a system edukacyjny

Badania wskazują, że województwo dolnośląskie charakteryzuje się znacznymi dysproporcjami przestrzennymi – dynamiczny rozwój Wrocławia i innych większych miast kontrastuje z postindustrialnymi obszarami, gdzie obserwuje się depopulację i niski poziom inwestycji. Systematyczny spadek liczby ludności w regionie, szczególnie w miastach średniej wielkości oraz na obszarach postindustrialnych wynikający zarówno z ujemnego salda migracyjnego, jak i niekorzystnych trendów przyrostu naturalnego, prowadzi do stopniowego zmniejszania się liczby dzieci i młodzieży w wieku przedszkolnym i szkolnym. Zjawiska te wpływają na dostępność edukacji oraz rozmieszczenie placówek oświatowych.

Spadek liczby dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym (7-14 lat)

Prognozy demograficzne dla województwa dolnośląskiego wskazują na stopniowy spadek liczby dzieci w wieku przedszkolnym (3–6 lat) i szkolnym (7-14 lat), co bezpośrednio wpłynie na funkcjonowanie systemu edukacji w tym segmencie. Analiza przestrzenna wskazuje na różnice w dynamice demograficznej pomiędzy poszczególnymi częściami regionu. Powiat wrocławski oraz gminy podmiejskie Wrocławia odnotowują wzrost liczby dzieci z uwagi na suburbanizację, co generuje konieczność rozbudowy infrastruktury edukacyjnej, w tym przedszkoli i szkół podstawowych. Z kolei w południowych i zachodnich powiatach województwa obserwuje się niższą gęstość zaludnienia i wyraźny spadek liczby dzieci. Szczególnie zagrożone są obszary wiejskie i peryferyjne, gdzie malejąca liczba dzieci może skutkować nierentownością przedszkoli oraz niewykorzystaniem potencjału istniejącej infrastruktury edukacyjnej, co może wymusić restrukturyzację sieci przedszkoli i szkół podstawowych poprzez ich łączenie lub zamykanie.

Spadek liczby młodzieży w wieku 15–18 lat

Prognozy demograficzne wskazują na wyraźny spadek liczby młodzieży w wieku 15–18 lat, co w dłuższej perspektywie wpłynie na strukturę i organizację szkolnictwa ponadpodstawowego. Zjawisko to będzie szczególnie widoczne na terenach wiejskich i peryferyjnych województwa dolnośląskiego, gdzie malejąca liczba uczniów może prowadzić do zmniejszenia liczby oddziałów klasowych, ograniczenia oferty edukacyjnej oraz konieczności reorganizacji sieci szkół. W skrajnych przypadkach może dojść do likwidacji placówek, co zwiększy dystans do najbliższych szkół średnich, utrudniając młodzieży dostęp do edukacji. Jednocześnie, w przeciwieństwie do trendów obserwowanych na obszarach peryferyjnych, w powiecie wrocławskim oraz sąsiadujących gminach





prognozowany jest wzrost liczby uczniów szkół ponadpodstawowych. Jest to konsekwencja procesów suburbanizacyjnych i napływu ludności do aglomeracji wrocławskiej. W związku z tym w tych rejonach konieczna będzie rozbudowa infrastruktury szkolnej oraz dostosowanie oferty edukacyjnej do rosnącego zapotrzebowania.

Infrastruktura oświatowa i jej dostępność

Analiza dostępności infrastruktury edukacyjnej wykazała istotne różnice między poszczególnymi powiatami województwa. W dużych miastach, takich jak Wrocław, Legnica czy Jelenia Góra, obserwuje się stosunkowo dobrą dostępność placówek edukacyjnych na różnych poziomach kształcenia, jednak jednocześnie rosnące zapotrzebowanie na miejsca w przedszkolach oraz szkołach podstawowych stanowi wyzwanie dla polityki oświatowej. W regionach peryferyjnych, zwłaszcza na obszarach wiejskich i postindustrialnych, problemem pozostaje nie tylko ograniczona liczba szkół, ale także ich nierównomierne rozmieszczenie, co w konsekwencji wpływa na trudności w dostępie do edukacji, zwłaszcza na poziomie ponadpodstwowym.

Kadry nauczycielskie i ich dostępność

Badania wskazują na rosnące problemy związane z dostępnością wykwalifikowanych nauczycieli, szczególnie w mniejszych miejscowościach oraz na terenach wiejskich. W niektórych powiatach odnotowano niedobór nauczycieli przedmiotów ścisłych oraz języków obcych, co przekłada się na ograniczone możliwości kształcenia w tych dziedzinach. Starzenie się kadry pedagogicznej i trudności w pozyskaniu nowych nauczycieli stanowią dodatkowe wyzwanie dla systemu edukacji w regionie.

Wyniki egzaminów zewnętrznych jako wskaźnik jakości edukacji

Analiza wyników egzaminów ósmoklasisty i matury wskazuje na dysproporcje regionalne. Uczniowie z dużych miast osiągają lepsze wyniki w porównaniu do ich rówieśników z mniejszych miejscowości oraz terenów wiejskich. Na szczególną uwagę zasługują różnice w wynikach egzaminów z matematyki, które w niektórych powiatach są znacząco niższe od średniej krajowej. Zjawisko to może wynikać zarówno z niedoboru wykwalifikowanych nauczycieli, jak i z nierównego dostępu do dodatkowych form wsparcia edukacyjnego, takich jak zajęcia pozalekcyjne czy korepetycje.

Migracje i ich wpływ na edukację

Dynamika procesów migracyjnych, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, znacząco wpływa na strukturę demograficzną uczniów. Wzrost liczby dzieci pochodzących z rodzin migracyjnych, w tym cudzoziemców, stawia przed systemem edukacji nowe wyzwania związane z integracją oraz dostosowaniem programów nauczania do potrzeb uczniów o zróżnicowanych kompetencjach językowych i kulturowych.

Losy absolwentów szkół ponadpodstawowych





Monitorowanie ścieżek kariery absolwentów wskazuje na zróżnicowane wybory edukacyjne i zawodowe młodzieży w regionie.

Większość absolwentów szkół ponadpodstawowych z dużych miast decyduje się na kontynuację nauki na poziomie akademickim, podczas gdy w mniejszych miejscowościach popularnością cieszą się technika i szkoły branżowe. Osoby uzyskujące dyplomy potwierdzające kwalifikacje zawodowe osiągają wyższe wynagrodzenia w porównaniu do średniej krajowej, co może świadczyć o rosnącym zapotrzebowaniu na wykwalifikowanych specjalistów w regionie. Z kolei absolwenci szkół specjalnych przysposabiających do pracy na Dolnym Śląsku rzadziej kontynuują naukę niż ich odpowiednicy w skali kraju, gdzie odsetek ten wynosi 2%. Odsetek podejmujących zatrudnienie jest zbliżony do średniej krajowej, jednak ich wynagrodzenia pozostają poniżej przeciętnego poziomu w kraju. Poważnym problemem pozostaje odpływ młodych, wykształconych mieszkańców województwa do innych regionów Polski lub za granicę, co może w dłuższej perspektywie negatywnie wpłynąć na lokalny rynek pracy i rozwój gospodarczy Dolnego Śląska.

Interpretacja wyników

Analiza wyników badań dotyczących sytuacji edukacyjnej województwa dolnośląskiego ujawnia istotne zależności między czynnikami demograficznymi, społecznymi, infrastrukturalnymi oraz jakością kształcenia. Interpretacja tych wyników pozwala na głębsze zrozumienie mechanizmów warunkujących funkcjonowanie systemu oświaty w regionie oraz wskazanie potencjalnych konsekwencji długoterminowych.

Wpływ procesów demograficznych na system edukacyjny

Zidentyfikowana tendencja depopulacyjna, szczególnie w miastach średniej wielkości i na terenach postindustrialnych, prowadzi do istotnych implikacji dla sieci placówek edukacyjnych. Stopniowy spadek liczby uczniów skutkuje koniecznością dostosowania struktury szkolnictwa, co może objawiać się zarówno konsolidacją placówek, jak i zmianami w organizacji pracy szkół. Jednocześnie, procesy suburbanizacyjne w rejonie aglomeracji wrocławskiej generują odwrotną tendencję – wzrost liczby dzieci w wieku szkolnym, co powoduje zwiększone zapotrzebowanie na infrastrukturę edukacyjną w strefach podmiejskich.

Procesy demograficzne mają istotne konsekwencje dla planowania infrastruktury oświatowej, w tym racjonalizacji sieci szkół oraz adaptacji oferty edukacyjnej do zmieniającej się struktury społecznej. Tego rodzaju zmiany wymagają długofalowego planowania i dostosowania polityki oświatowej do zmieniającej się struktury demograficznej, aby zapewnić optymalne warunki edukacyjne w skali całego regionu.

Nierówności edukacyjne a dostępność infrastruktury oświatowej

Różnice w rozmieszczeniu placówek oświatowych oraz jakości ich zaplecza materialnego uwidaczniają istotne dysproporcje terytorialne w dostępie do edukacji. W regionach miejskich występuje względnie dobra dostępność szkół oraz rozwinięta oferta edukacyjna, jednak rosnące



zatlóczenie placówek (szczególnie w dynamicznie rozwijających się dzielnicach Wrocławia) może negatywnie wpływać na jakość kształcenia. Natomiast w obszarach wiejskich i postindustrialnych ograniczona liczba placówek oraz problemy transportowe stanowią barierę w realizacji obowiązku szkolnego na równych zasadach. Sytuacja ta może prowadzić do wzrostu społecznych nierówności edukacyjnych, zwłaszcza w zakresie wyników egzaminacyjnych oraz dostępu do dalszej edukacji.

Depopulacja południowych i zachodnich powiatów województwa dolnośląskiego prowadzi do niewykorzystania istniejącej infrastruktury szkolnej, co generuje wyzwania organizacyjne i finansowe dla samorządów. Konieczne może okazać się łączenie szkół, przekształcanie ich profilu kształcenia lub wdrażanie mechanizmów zwiększających atrakcyjność tych placówek, np. poprzez rozwój szkolnictwa zawodowego dostosowanego do lokalnego rynku pracy. Długofalowe planowanie polityki edukacyjnej powinno uwzględniać te zmiany, aby zapewnić optymalny dostęp do edukacji przy jednoczesnym racjonalnym wykorzystaniu zasobów.

Niedobór nauczycieli jako czynnik ograniczający jakość kształcenia

Niska podaż wykwalifikowanych nauczycieli w niektórych rejonach województwa stanowi istotny czynnik wpływający na poziom nauczania. Szczególnie widoczne jest to w przypadku nauczycieli przedmiotów ścisłych i języków obcych, których deficyt może ograniczać możliwości uczniów w zakresie przygotowania do egzaminów oraz dalszej ścieżki edukacyjnej. Starzenie się kadry pedagogicznej oraz relatywnie niska atrakcyjność zawodu nauczyciela skutkują trudnościami w rekrutacji nowych specjalistów, co może w dłuższej perspektywie doprowadzić do dalszego pogłębiania problemów kadrowych w edukacji.

Dysproporcje w wynikach egzaminów jako wskaźnik nierówności edukacyjnych

Zidentyfikowane różnice w wynikach egzaminów zewnętrznych między uczniami z obszarów miejskich i wiejskich wskazują na utrzymujące się nierówności w dostępie do wysokiej jakości edukacji. Wyższe wyniki osiągane przez uczniów z dużych miast mogą wynikać z kilku czynników, takich jak lepsza infrastruktura dydaktyczna, większa liczba godzin dodatkowych zajęć, a także wyższy poziom wykształcenia i świadomości edukacyjnej rodziców. W regionach wiejskich i postindustrialnych słabsze wyniki egzaminacyjne mogą być konsekwencją ograniczonego dostępu do wykwalifikowanej kadry nauczycielskiej, a także mniejszej liczby możliwości wsparcia uczniów w formie zajęć wyrównawczych czy korepetycji.

Migracje i ich konsekwencje dla edukacji

Wzrost liczby uczniów pochodzących z rodzin migracyjnych, w tym dzieci cudzoziemców, wprowadza nowe wyzwania dla systemu edukacyjnego. Konieczność dostosowania metod nauczania do uczniów o zróżnicowanych kompetencjach językowych oraz kulturowych wymaga implementacji specjalistycznych programów wsparcia. Brak odpowiednich narzędzi dydaktycznych oraz niedostateczne przygotowanie nauczycieli do pracy w środowisku wielokulturowym może prowadzić do trudności w integracji uczniów migrantów, co w konsekwencji może negatywnie wpływać na ich osiągnięcia edukacyjne.





Losy absolwentów i ich wpływ na regionalny rynek pracy

Obserwowana tendencja migracji absolwentów szkół średnich do większych ośrodków akademickich oraz zagranicznych rynków pracy może wynikać zarówno z ograniczonej dostępności stanowisk pracy dostosowanych do ich kompetencji, jak i z niższego poziomu wynagrodzeń oferowanych w sektorach, w których najczęściej znajdują zatrudnienie.

Zjawisko to jest szczególnie niekorzystne w kontekście kształcenia w zawodach strategicznych dla rozwoju gospodarki Dolnego Śląska, takich jak inżynieria, technologie informacyjne czy nauki medyczne. Jeśli regionalny system edukacji nie zostanie dostosowany do lepszego powiązania z potrzebami lokalnego rynku pracy, województwo może borykać się z deficytem wykwalifikowanych pracowników w kluczowych sektorach gospodarki. Wskazuje to na potrzebę wzmacniania działań wspierających integrację zawodową tej grupy absolwentów, w tym rozwijania programów aktywizacyjnych oraz współpracy z pracodawcami.





Wnioski i rekomendacje

Przedstawione w raporcie wyniki badań dowodzą, że efektywność systemu edukacji w województwie dolnośląskim jest ściśle powiązana ze zdolnością do adaptacji wobec dynamicznych zmian demograficznych i społecznych. Analiza wskazuje na pilną potrzebę wdrożenia działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych w regionie. Kluczowe znaczenie ma dostosowanie infrastruktury oświatowej do zmieniających się uwarunkowań demograficznych, szczególnie w kontekście suburbanizacji oraz postępującej depopulacji w niektórych częściach województwa.

Wzmocnienie wsparcia dla obszarów wiejskich i postindustrialnych, zarówno poprzez poprawę dostępności placówek edukacyjnych, jak i zwiększenie atrakcyjności zawodu nauczyciela, może przyczynić się do ograniczenia nierówności w dostępie do edukacji. Zidentyfikowane wyzwania wymagają wdrożenia kompleksowych działań ukierunkowanych na zwiększenie efektywności funkcjonowania systemu oświaty. Kluczowe obszary interwencji powinny obejmować:

1. Dostosowanie sieci placówek edukacyjnych do zmian demograficznych

W związku z dynamicznymi zmianami populacyjnymi konieczne jest optymalizowanie lokalizacji szkół oraz inwestowanie w infrastrukturę edukacyjną na rozwijających się obszarach.

- **Rekomendacja:** Przekazanie większej autonomii samorządom w kształtowaniu sieci szkół, przy jednoczesnym wsparciu w zakresie planowania i zarządzania.
- **Proponowane działania:**
 - o Zniesienie wiążącego charakteru opinii kuratora oświaty w kwestii sieci szkół, ale równoczesne wdrożenie mechanizmów przygotowujących samorządy do samodzielności.
 - o Organizacja przez resort edukacji cyklicznych konferencji i szkoleń dla nowo powołanych samorządowców, poświęconych przepisom prawa oświatowego i finansowego, co pozwoli unikać błędnych decyzji wynikających z braku doświadczenia.
 - o Wzmocnienie kompetencji ekonomicznych wójtów, co leży zarówno w interesie organów prowadzących, jak i resortów edukacji oraz finansów.
- **Zmiany w przepisach**

W art. 98 ust. 3 ustawy z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (DzU 2024 poz. 737) należy we fragmentach „po uzyskaniu pozytywnej opinii kuratora” oraz „po uzyskaniu pozytywnej opinii ministra” wykreślić wyrazy „pozytywnej”.





2. Rozwój programów wsparcia dla uczniów z obszarów defaworyzowanych

Aby wyrównać szanse edukacyjne, konieczne jest zwiększenie dostępu do zajęć dodatkowych, programów stypendialnych i wyrównawczych.

- **Rekomendacja:** Wprowadzenie systemowego wsparcia na podstawie rzetelnej diagnozy defaworyzowanych obszarów.
- **Proponowane działania:**
 - o Przeprowadzenie analiz wskazujących konkretne potrzeby i bariery w danej gminie/powiecie.
 - o Szkolenia dla wójtów i dyrektorów szkół, realizowane przez wojewódzkie ośrodki metodyczne we współpracy z Instytutem Badań Edukacyjnych i Ośrodkiem Rozwoju Edukacji.
 - o Finansowanie działań z budżetu Ministerstwa Edukacji.
- **Zmiany w przepisach**

W rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 28 maja 2019 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (DzU 2019 poz. 1045) dotychczasowe brzmienie § 1 otrzymuje nazwę ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu: „2. Minister właściwy ds. edukacji może zlecić jednostkom doskonalenia nauczycieli prowadzonym przez marszałków województw dodatkowe zadania szkoleniowe, w tym przeprowadzenie szkoleń, adresowanych do wójtów i dyrektorów jednostek edukacyjnych w danych województwach, po uprzedniej diagnozie obszarów defaworyzowanych, i wskazanie sposobu rozwiązania kwestii wymagających naprawy”.

3. Wzmocnienie polityki kadrowej w edukacji

Przyciągnięcie i utrzymanie nauczycieli w zawodzie, szczególnie na terenach wiejskich i w mniejszych miastach, wymaga zmian w systemie kształcenia pedagogicznego.

- **Rekomendacja:** Powiązanie praktyk zawodowych studentów kierunków nauczycielskich z przyszłym zatrudnieniem.
- **Proponowane działania:**
 - o Wprowadzenie obowiązkowych umów ramowych między studentami kierunków nauczycielskich a szkołami, w których odbywają praktyki.
 - o Gwarancja zatrudnienia po ukończeniu studiów, z ewentualnym okresem „odpracowania”.
 - o Uwzględnienie tych zmian w nowym rozdziale **Karty Nauczyciela** pt. „Kształcenie i doskonalenie zawodowe nauczycieli”.
- **Zmiany w przepisach**
 - o Rozwiązanie przejściowe, to w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (DzU 2023 poz. 2102) w § 2 pkt 5 dodaje się pkt. 5a w brzmieniu: „5a. praktyki





pedagogiczne w ramach przygotowania pedagogicznego powinny odbywać się przez cały okres studiów w tej samej szkole (placówce), najlepiej tej, w której student podpisał przed rozpoczęciem studiów przedwstępną umowę o pracę, którą podejmie w niej po zakończeniu studiów”.

- o Rozwiązanie docelowe to napisanie nowego rozdziału do Karty nauczyciela, co jednak znacznie wybiega poza zakres tych rekomendacji.

4. Integracja edukacyjna uczniów migrantów

Edukacja dzieci migrantów wymaga dostosowania systemu nauczania oraz wsparcia psychologiczno-pedagogicznego.

- **Rekomendacja:** Dostosowanie wsparcia do indywidualnych potrzeb uczniów.
- **Proponowane działania:**
 - o Organizowanie kursów językowych oraz dodatkowego wsparcia psychologicznego.
 - o Powierzenie odpowiedzialności za organizację wsparcia dyrektorowi szkoły, we współpracy z nauczycielami, pedagogiem i psychologiem szkolnym.
 - o Możliwość wyznaczenia **koordynatora edukacyjnego**, np. wychowawcy klasy, za dodatkowym wynagrodzeniem (np. 2% pensji zasadniczej za każdego ucznia, finansowane ze środków UE).

- **Zmiany w przepisach**

W § 16 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2017 r. (DzU 2023 poz. 2301) po ust. 9 dodaje się ust. 9a w brzmieniu: „9a. W przypadku gdy szkoła nie organizuje oddziału przygotowawczego dla uczniów migrantów oraz uczniów własnych należy im zapewnić w oddziałach otwartych indywidualne rozwiązania dostosowane do ich potrzeb i możliwości. Za organizację wsparcia odpowiedzialny jest dyrektor szkoły z nauczycielami tego ucznia, pedagogiem szkolnym i psychologiem, a w razie potrzeby przy wsparciu poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz lokalnego powiatowego ośrodka metodycznego.”

5. Powiązanie oferty edukacyjnej z rynkiem pracy

System edukacji powinien elastycznie reagować na potrzeby rynku pracy, szczególnie w zakresie kształcenia zawodowego.

- **Rekomendacja:** Przeniesienie inicjatywy planowania oferty edukacyjnej na poziom powiatowych i wojewódzkich rad zatrudnienia – obecne rozwiązania w tym obszarze koncentrują się przede wszystkim na szkole, a właściwie na jej dyrektorze, który konstruuje ofertę edukacyjną, nawet w porozumieniu z organem prowadzącym tego typu szkoły i powiatową radą zatrudnienia, kieruje się przede wszystkim potrzebami nauczycieli i możliwościami zapewnienia im zatrudnienia, najlepiej z godzinami ponadwymiarowymi
- **Proponowane działania:**
 - o Zobowiązanie rad zatrudnienia do rekomendowania uruchomienia lub wygaszenia kierunków kształcenia na 12 miesięcy przed ich wdrożeniem.





- o Opracowanie programów nauczania we współpracy dyrektorów szkół branżowych, nauczycieli i rad zatrudnienia.
 - o Ujęcie nowych kierunków w planie finansowym szkół i arkuszach organizacyjnych, a także szeroka promocja oferty edukacyjnej.
- **Zmiany w przepisach**

W ustawie z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (DzU 2024 poz. 737) w art. 68 po ust. 7d dodaje się ust. 7e w brzmieniu: „7e. Dyrektor przy wsparciu odpowiednio powiatowej lub wojewódzkiej rady zatrudnienia winien przede wszystkim opracować:

 - 1) program tego kierunku wraz z kosztami jego wdrażania w kolejnych latach szkolnych;
 - 2) uwzględnić koszty jego prowadzenia w planie finansowym na kolejny rok budżetowy;
 - 3) ująć go w arkuszu organizacji szkoły na kolejny rok szkolny.”

6. Profesjonalizacja doskonalenia zawodowego nauczycieli

Doskonalenie nauczycieli, zwłaszcza w zakresie przedmiotów ścisłych i pracy z uczniami migrantami, wymaga reformy systemu wsparcia metodycznego.

- **Rekomendacja:** Przekształcenie modelu doradztwa metodycznego.
- **Proponowane działania:**
 - o Zatrudnianie metodyków w ośrodkach metodycznych na pełen etat, z obowiązkiem prowadzenia zajęć w szkołach.
 - o Zwiększenie liczby godzin doskonalenia zawodowego dla metodyków.
 - o Rozważenie utworzenia **powiatowych zespołów przedmiotowo-metodycznych** nauczycieli.
 - o Zamiana terminu „doskonalenie” na „kształcenie ustawiczne” w przepisach dotyczących edukacji dorosłych.
- **Zmiany w przepisach**

W rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 28 maja 2019 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (2019 poz. 1045; zm. 2023 poz. 2054) wyrazy „doskonalenia zawodowego” zastępuje się wyrazami „kształcenia ustawicznego”. W § 25 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

- „1. Dyrektor ośrodka zatrudnia wskazanego przez kuratora oświaty doradcę metodycznego w pełnym wymiarze czasu pracy, o którym mowa w ust. 2.
2. Nauczyciel realizuje we wskazanej przez siebie szkole lub placówce, poza czasem pracy w ośrodku, do ½ tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, określonego na podstawie art. 42 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta nauczyciela, dla stanowiska zgodnego ze specjalnością nauczyciela-doradcy metodycznego.
3. Tak zatrudniony doradca metodyczny zobowiązany jest uczestniczyć w ustalonej przez dyrektora ośrodka liczbie godzin doskonalenia własnego w roku, prowadzić ustaloną





liczbę szkoleń, seminariów lub konsultacji z nauczycielami (dyrektorami) oraz wykonywać inne powierzone zadania.

4. Finansowanie etatu doradcy metodycznego leży po stronie organu prowadzącego ośrodek przy uwzględnieniu go w finansowych potrzebach edukacyjnych jst.”





7. Monitorowanie losów absolwentów i rozwój edukacji dorosłych

Analiza ścieżek edukacyjnych i zawodowych absolwentów szkół ponadpodstawowych pozwoli lepiej dostosować ofertę edukacyjną.

- **Rekomendacja:** Przebudowa systemu monitorowania losów absolwentów.
- **Proponowane działania:**
 - o Umożliwienie powiatowym radom zatrudnienia agregowania danych **online** dotyczących kariery absolwentów lokalnych szkół zawodowych.
 - o Opracowywanie raportów przez IBE na zamówienie powiatowych rad zatrudnienia.
 - o Wykorzystanie już istniejących przepisów (art. 26b Prawa oświatowego) oraz raportów dostępnych na dane.gov.pl.

- **Zmiany w przepisach**

W ustawie – Prawo oświatowe w art. 26b po ust. 26 dodaje się ust. 26b w brzmieniu: „26b. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania udostępnia wyniki monitoringu karier absolwentów w sposób umożliwiający agregowanie on line raportów przez poszczególne powiatowe rady zatrudnienia”.

Podsumowanie

Proponowane zmiany mają na celu zwiększenie efektywności edukacji poprzez dostosowanie jej do realnych potrzeb demograficznych, gospodarczych i społecznych. Kluczowe obszary interwencji to m.in. decentralizacja zarządzania siecią szkół, wsparcie uczniów defaworyzowanych, reforma kształcenia nauczycieli, integracja uczniów migrantów, modernizacja szkolnictwa zawodowego oraz lepsze monitorowanie efektów kształcenia.

